

מגילת אסתר

שינון הדף היומי בדרך קצרה

לע"צ הגאון רבי הלל בן רבי
מנחם מנדל יוסף זקס זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליזן 104 פרשת שמות תשפ"ב

מגילה יד-כ

דף יד ומבאר ר' אבא שגם אחשוורוש רצה להשמידם, וזה משל לב' בני אדם ולאחד היה תל בשדהו ולשני חריץ, ואמר בעל חריץ מי יתן לי תל זה בדמים ובעל תל אמר מי יתן לי חריץ זה, וכשנפגשו ביניהם אמר בעל חריץ לבעל התל מכור לי תלך אמר לו קחהו בחינם והלואי.

ויסר המלך את טבעתו אמר ר' אבא בר כהנא שגדולה הסרת הטבעת יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות, שהם התנבאו לישראל ולא חזרו למוטב, ואילו הסרת הטבעת החזירה אותם למוטב,

כל הנביאים לא פחתו ולא הותירו כלום על התורה מלבד מקרא מגילה, ור' חייא בר אבין אומר בשם ר' יהושע בן קרחה שהם דרשו שאם כשיצאו מעבדות לחירות אמרו שירה, כ"ש שיש לשבח כשיצאו ממוות לחיים, ומה שלא אמרים הלל כי לא אמרים הלל על נס שקרה בחו"ל, ומה שאמרים שירה על יציאת מצרים, זה כדברי הברייתא שכל זמן שלא נכנסו לארץ אמרים שירה על כל הארצות, ואחר שנכנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה, ולר"ג, קריאת המגילה היא עצמה ההלל, ורבא אומר שביציאת מצרים אמרו הלל שהם עבדי ה' וכבר אינם עבדי פרעה, ואילו עכשיו עדיין הם עבדי אחשוורוש, ולר"ג ורבא אף שכתוב בברייתא שלא הוכשרו כל הארצות לומר שירה, אך אחר שגלו חזרו להכשרן הראשון.

יש להקשות שהיו נביאים נוספים, שכתוב **ויהי איש אחד מן הרמתים צופים**, והוא היה אחד ממאתים צופים שהתנבאו לישראל, ויש לומר שאמנם היו הרבה נביאים כפלים כיוצאי מצרים, אך נבואה שצריכים לדורות נכתבה, ונבואה שלא הוצרכה לדורות לא נכתבה, ור"ש בר נחמני אומר שהוא בא משתי רמות שצופות זו בזו, ור' חנין אומר שהוא בא מבני אדם שעמדו ברומם של עולם, והם בני קורח שכתוב בהם ובני קורח לא מתו, ואמרו בשם רבינו שהתבצר להם מקום בגהינם ועמדו עליו.

ז' נביאות הן שרה מרים דבורה חנה אביגיל חולדה ואסתר, שרה שכתוב אבי מלכה ואבי יסכה, ור' יצחק אומר שנקראה יסכה שהיא סוכה ברוח הקודש שכתוב **כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה**, או הפירוש יסכה שכולם סוכין בפייה.

מרים שכתוב, **ותקח מרים הנביאה אחות אהרן** ולא כתוב אחות משה, שהיא התנבאה כשהיתה אחות אהרן שאימה תלד בן שיושיע את ישראל, וכשנולד התמלא הבית אורה, ואביה נשקה על ראשה ואמר לה התקימה נבואתך, וכשהשליכוהו ליאור טפח אביה על ראשה ואמר לה היכן נבואתך, ולכן כתוב **ותתצב אחותו מרחוק לדעה**, והיינו לדעת מה יהי בסוף נבואתה.

דבורה שכתוב, **ודבורה אשה נביאה אשת לפידות**, ונקרא לפידות שהיא היתה עושה פתילות למקדש, והיא ישבה תחת תומר, אמר ר"ש בן אבישלום שלא יהיה חיוד, או לרמז שכתוב שאלתמר רק לב אחד, כך ישנה שבתאות דור היה להם רק לב אחד לאביהם שבשמים.

בחנה נאמר, **ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני בה'**, שרק דוד ושלמה שנמשחו בקרן רמה מלכותם, אך שאול ויהוא שנמשחו בפח לא נמשכה מלכותם, ומה שכתוב **אין קדוש כה' כי אין בלתך**, ביאר ר' יהודה בר מנשיא שאין לבלותו, שכשבשר ודם שעושה דבר הוא מבלה אותו, ואילו הקב"ה מבלה את מה שיצר, ואין צור כאלוקינו שאדם שעושה צורה בקיר אינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרביים ובני מעים, אך הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח נשמה קרביים ובני מעים,

באביגיל נאמר, **והיא היא רוכבת על החמור ויורדת בסתר ההר**, ולא כתוב מן ההר, ומבאר רבה בר שמואל שהיא שאלה על דם שבא מהסתרים ורצתה להראות לו ואמר לה לא מראים דם כלילה, אמרה לו וכי דנים דיני נפשות כלילה, **עמוד ב** אמר דוד שנבל בעלה הוא מורד במלכות ולא צריך לדונו, אמרה לו ששאל קיים ולא יצא טבעך בעולם, אמר דוד ברוך טעמך וברוכה את אשר כליתי מבא בדמים, והיינו דם נדה ושפיכות דמים, וגילתה שוקה והוא הלך לאורה ג' פרסאות ואמר לה השמע לי, אמרה לו **לא תהיה לך זאת לפוקה**, ואמרה זאת שהוא נכשל בזמן אחר במעשה בת שבע, **והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים**, וכשנפרדה ממנו אמרה לו **והטיב ה' לאדוני וזכרת את אמתך**, אומר ר"ג שע"ז אומרים האנשים שהאשה מדברת עם מי שהיא טוהה, או שהאוז הולך ועיניו צופים למרחק,

בחולדה, נאמר **וילך חלקיהו הכהן ואחיקם ועכבור וגו'** ואף שירמיה התנבא אז, אמרו בשם רב שהיא היתה קרובתו של ירמיה ולא הקפיד עליה, אך קשה מדוע יאשיהו עצמו לא שלח לירמיה אלא אליה, אמרו אצל רב שיאל שנישים רחמיניות הן, ור' יוחנן אומר שירמיה הלך להחזיר את עשרת השבטים והראיה שהם חזרו שכתוב **כי המוכר אלי הממכר חלק ישוב**, וקשה שאין יובל והנביא מתנבא שיתבלש, אלא שירמיה הולך החזיר חלק מעשרת השבטים ויאשיהו מלך עליהם, שכתוב **ויאמר מה הצינן הלז אשר אני רואה ויאמרו אלי אנשי העיר הקבר איש האלוקים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים האלה אשר עשית על המזבח בבית אל**, ומה מעשיו של יאשיהו

בבית אל, אלא שהוא מלך על עשרת השבטים, ור"ג לומד מהפסוק **גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי**.

באסתר, נאמר **ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות**, ולא כתוב בגדי מלכות, אלא שהתלבשה רוח הקדש כמו שכתוב בפסוק **אחר ורוח לבשה את עמי**.

ר"ג אומר שלא ראוי לנשים להתגאות ששתי נשים התגאו ושמן היה מכוער, אחת שמה זיבוריתא דבורה וכתוב בה **ותשלח ותקרא לברק** והיא לא הלכה אליו, ואחת שמה כרכושא חולדה, וכתוב בה **אמרו לאיש ולא אמרה אמרו למלך**, ואמר ר"ג שחולדה היתה מבני בניו של יהושע שכתוב בה **בן חרחס** וביהושע כתוב **בתמנת חרס**, ורב עינא סבא שאל את ר"ג שכתוב שייצא ח' נביאים מרחב הזונה נריה ברוך ושריה מחסיה ירמיה חלקיה חנמאל ומוסיף גם את חולדה שכתוב בה **בן תקוה** וכתוב ברחב **והיא תקות חרס השני**, אמר ר' אבא עינא סבא חרס שחור, ממני וממך ילמדו, שהיא התגיירה ונשאה יהושע, אך לכאורה רואים בדברי הימים שאין ליהושע בנים שכתוב **נון בנו יהושע בנו**, ויש לומר שבאמת היו לו בנות.

דף טו יש להקשות שאמנם מפורש שירמיה וברוך היו נביאים, אך לא מובא שאביהם היו נביאים, ויש לבאר כדברי עולא שנביא שמוזכר שמו ושם אביו גם אביו הוא נביא, וכשמוזכר רק שמו רק הוא נביא, ואם מפורש שם עירו הוא מאותה עיר, ואם לא מפורש שם עיר, הוא מירושלים, ושנינו בברייתא שכל מי שלא כתוב מעשיו ומעשה אבותיו ובאחד מהם כתוב לשבח א"כ הוא צדיק בן צדיק, כמו שכתוב **דבר ה' אשר היה אל צפניה בן כושי בן גדליה**, ואם מפורש באחד מהם לגנאי כגון **ויהי בחודש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע** הוא רשע בן רשע.

ר"ג אומר שמלאכי זה מרדכי, וקראו לו מלאכי ע"ש שהיה משנה למלך, אך קשה שכתוב בברייתא שברוך בן נריה ושריה בן מעשיה ודניאל ומרדכי בלשן וחגי זכריה ומלאכי כולם התנבאו בשנת שתים לדירוש א"כ מלאכי אינו מרדכי, ור' יהושע בן קרחה אומר שמלאכי זה עזרא, ולחכמים מלאכי שמו, ואמר ר"ג שמסתבר שמלאכי הוא עזרא שכתוב בנבואת מלאכי: **בגדה יהודה ותועבה בעשתה בישראל ובירושלים כי חילל יהודה קדשו אשר אהב ובעל בת אל נכר**, ועזרא הוא זה שהפריש נשים נכריות שכתוב **ויען שכניה בן חיאל מבני עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלוקינו ונושב נשים נכריות**.

שנו בברייתא שהיו בעולם ד' נשים יפפיות: שרה רחב אביגיל ואסתר, ומי שסובר שאסתר היתה ירקרוקת יש למנות במקומה את ושתי, המזכיר שמה של רחב נגדר לתאות זנות, ויעל גררה בקולה, ואביגיל במי שזוכר אותה, ומיכל בת שאול בראייתה, והוסף ר' יצחק שהאומר רחב רחב רואה קרי, ור"ג אמר שהוא אומר רחב רחב וזה לא משפיע עליו, אמר ר' יצחק שרק מי שיודעה ומכירה.

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, רב אמר שהוא צעק גבה המן מאחשוורוש, ושמואל אמר שגבה המלך התחתון על העליון, **ותתחלחל המלכה** לרב שפירסה נדה, ולר' ירמיה הוצרכה לנקביה, **ותקרא אסתר** להתך, לרב הוא דניאל ונקרא התך שחתכוהו מגדולתו, ולשמואל כל דברי מלכות נחתכים על פיו.

לדעת מה זה ועל מה זה, ר' יצחק אומר שהיא שלחה למרדכי שמה עברו לישראל על חמשה חומשי תורה שכתוב בהם **מזה מהם סתובים ויגידו למרדכי** את דברי אסתר והתך לא אמר למרדכי שלא שכיבם על הקלקלה, **אשר לא כרת** אמר רב אבא שכל יום כשהגיעה לאחשוורוש זה היה באונס, ועכשיו זה ברצון, וא"כ כמו שאני אובדת מבית אבא כך אני אובדת ממך, **ויעבור מרדכי** לרב שהתענה בראשון של פסח, ולשמואל עבר אמת מים לאסוף היהודים.

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות, אמר ר"א בשם ר' חנינא שלבשה רוח הקדש, שכתוב כאן **ותלבש** וכתוב **ורוח לבשה את עמי**, עוד אמר ר"ג חנינא שאין לזלזל בברכת הדיוט שהדיוטות בירכו את שני גדולי הדור וזה התקיים שארונה בירך את דוד, שכתוב **ויאמר ארונה אל המלך**, ודריש בירך את דניאל, שכתוב **אלהך די את עבד ליה בתדירא הוא ישזכינך**, עוד אמר ר"א בשם ר' חנינא, שאין לזלזל בקללת הדיוט שאבימלך קילל את שרה הנה הוא לך כסות עינים והתקיים בבנה ויהי כי **זקן יצחק ותכהין עיניו**, עוד אמר ר"א בשם ר' חנינא שאין מידת הקב"ה כמדת בשר ודם ששופת קדירה ואח"כ נותן מים, ואילו הקב"ה נותן מים ואח"כ שופת קדירה, **עוד אמר ר"א** בשם ר"ה שהאומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, כמו שכתוב ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי,

עוד אמר ר"א בשם ר"ה שהצדיק שאבד אבד לדורו, משל לאדם שאבדה לו מרגלית בכל מקום שהיא היא עדיין מרגלית, והיא אבדה רק לבעליה. **ר"א מבאר** בשם ר' חנינא את הפסוק **וכל זה איננו שווה לי**, שכשהמך ראה שמרדכי יושב בשער המלך אמר שכל מה שיש לו אינו שווה לו, כמו שאמר רב חסדא שמרדכי בא להמן בטענת עושר והמן בא בטענת עוני,

שכחש כוחי מחמת הצום, והמן גחן וכשעלה עליו מרדכי בעט בו, אמר המן הרי נאמר בנפול אויבך אל תשמת, אמר מרדכי שזה נאמר בישראל אך בכס נאמר ואתה על במותימו תדרוך. ויקרא לפניו ככה עשה לאיש המלך חפץ ביקרו, וכשהלך בשביל ביתו של המן ראתה אותו בתו כשהיא על הגג וחשבה שאביה על הסוס ומרדכי מוביל אותו, ולקחה את העציץ של בית הכסא ושפכה על ראש אביה והוא הרים עיניו והיא ראתה אותו ונפלה מהגג ומתה, ולכן כתוב וישב מרדכי אל שער המלך ששב לשקו ותעניתו, והמן נדחף לביתו אבל וחפוי ראש אבל על בתו וחפוי ראש על מה שקרה לו, ויספר המן לזרש אשתו ולכל אוהביו, כאן נקראו אוהביו ואח"כ נאמר חכמים, אמר ר' יוחנן שהאומר דבר חכמה אפילו באומות נקרא חכם, והם אמרו אם מזרע היהודים מרדכי, שאם הוא משאר שבטים אתה יכול לו אך אם הוא מזרע יהודה או בנימין ואפרים ומנשה אינך יכול לו, ביהודה כתוב ידך בעורף אויבך ובאחרים כתוב לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך.

כי נפל תפל אמר ר' יהודה בר' אלעאי כתוב ב' נפילות שאומה זו משולה לעפר ולכוכבים כשהם יורדים יורדים עד העפר וכשעולים עולים עד הכוכבים. וסריסי המלך הגיעו, ויביהלו שהביאוהו בבהלה, כי אין הצר שוה בנזק המלך אסתר אמרה למלך צר זה לא שוה בנזק המלך, שכשקינא המלך בושתי הורגה ועכשיו תהרג אותי, ויאמר המלך אחשורוש ויאמר לאסתר, כתוב פעמיים ויאמר, אמר ר' אבהו שבתחילה אמר לה ע"י מתורגמן וכשמע שהיא הגיעה מבית שאול מיד אמר לה ללא מתורגמן. ותאמר אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה, ר"א אומר שהראתה כלפי המלך והמלאך סטר את ידה להמן.

והמלך קם בחמתו והמלך שב מגינת הביתן מקישים קימה לביאה שכמו שקם בחימה כך שב בחימה שבגינה הוא ראה את מלאכי השרת שנדמו כאנשים שעקרו את העצים, ושאל אותם מה אתם עושים ואמרו שכך צונו המן וחזר לבית וראה שהמן נופל ולא כתוב נפל, ואומר ר"א שהמלאך הפילו עליה, אמר המלך וי בבית וי בחוץ, ואמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית, ויאמר חרבונוה ואמר ר"א שחרבונוה היה רשע והיה בעיצה של המן וכשראה שלא נעשתה עצתו ברה, כמו שכתוב וישלך עליך ולא יחמול מידו ברוח יכרת.

וחמת המלך שככה ב' שכיכות א' מלכו של עולם וא' אחשורוש, או א' של אסתר וא' של ותי. לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן חמש חליפות שמלות, וישלקושת שיוסף הצטער בדבר זה עמוד ב' ונכשל בו עם אחיו, כמו שאמר רב שבגלל משקל ב' סלעים מילת שהעדיף יעקב את יוסף מאחיו התגלגל הדבר וירדו למצרים, אמר ר' בנימין בר יפת שיוסף רמו לבנימין שיצא ממנו בן שיצא מלפני המלך בה' לבושי מלכות שכתוב ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וכו', וכמה שכתוב ויפול על צוארי בנימין אחיו יש להקשות כמה צוארים יש לו, אומר ר"א שככה על ב' מקדשים שעתידים להיות בחלקו של בנימין ועתידים להחרב ובנימין ככה על צואריו על משכן שילה שהוא בחלקו של יוסף שעתידי להחרב, ומה שכתוב והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין, אמר ר' בנימין בר יפת בשם ר"א שיוסף אמר להם כמו שאני מקפיד על בנימין שלא היה במכירתו כך איני מקפיד עליכם, כי פי המדבר עליכם כפי כן לבי, ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים, מבאר ר"א ששלח לו יין שדעת זקנים נוחה ממנו, וילכו גם אחיו ויפלו לפניו, אמר ר' בנימין בר יפת בשם ר"א שע"ז נאמר שועל בזמנו משתחווים לו, ולכאורה הוא לא שועל פחות מאחיו, אלא שדברי ר"א נאמרו בפסוק וישתחו ישראל על ראש המיטה, וינחם אותם וידבר על לבם, אמר ר' בנימין בר יפת בשם ר"א שאמר להם דברים שמתקבלים על הלב שאם י' נרות לא כבו נר אחד, ודאי שאחד לא יכבה אותם.

ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש, חצי ולא כל, ולא דבר החוצץ למלכות, והיינו ביהמ"ק. אמרה אסתר יבא המלך והמן אל המשטה, ושנינו מה ראתה אסתר להזמין את המן, לר"א טמנה לו פחים, שנאמר יהי שולחנם לפניהם לפת, ולר' יהושע למדה מבית אביה שנאמר אם רעב שונאך האכילהו לחם, לר"מ כדי שלא יטול עצה וימרוד, ולר' יהודה כדי שלא יכירו בה שהיא יהודיה, ולר' נחמיה כדי שלא יגידו ישראל יש לנו אחות בבית המלך ויסירו דעתם מהרחמים, ולר' יוסי כדי שיהיה מצוי לה בכל עת, ולר"ש בן מנסיא שאולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס, ור' יהושע בן קרחא אומר שהיא אמרה אסתר אסביר לו פנים כדי שיהרגו הוא והיא, ולר"ג מלך הפכפכן היה, ור"ג אמר שצריכים להסבר של המודעי שר"א המודעי אמר שהיא קנתה במלך ובשרים, ורובא אמר לפני שבר גאון, ואבוי ורובא אומרים, בחומם אשים את משתייהם, שבמשתה באה להם פורענות, ורבה בר אבהו פגש את אליהו ושאל אותו מה ראתה אסתר שהזמינה את המן, אמר לו אליהו כמו טעמם של כל התנאים והאמוראים.

ויספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו, לרב, היו לו ל' בנים י' מתו וי' נתלו וי' חזרו על הפתחים, ולרבנן אותם שמחזרים על הפתחים היו ע', שכתוב שבעים בלחם נשכרו ואין לקרוא מלשון שובע אלא מלשון שבעים, ורמ"ב בר אבא אומר שהם היו ר"ח בגימטריא ורוב ואמנם זה ר"י, ויש לומר שכתוב ורב.

בלילה ההוא נדדה שנת המלך, ר' תנחום אומר שזה מדובר על מלכו של עולם, ולרבנן נדרו עליונים וגם תחתונים, ורובא אומר שמדובר על אחשורוש שחשב מדוע הזמינה אסתר את המן אולי הם נוטלים עלי עצה להרגני ואין איש שאוהב אותי להודיע לי, אולי יש אדם שעשה לי טובה ולא פרעתי לו ולכן לא מודיעים לי, לכן אמר שיביאו לו את ספר הזכרונות, ויהיו נקראים שנקראו מאליהם וימצא כתוב ולא כתוב שנמצא כתב

דף טז אלא ששמישי היה מוחק וגבריאל כותב, ואמר ר' אסי שר' שילא איש כפר תמרתא דרש שאם כתב של מטה שהוא זכות ישראל לא נמחק, ק"ו שכתב של מעלה אינו נמחק, לא נעשה עמו דבר אמר רבא אמר אמרו כן שאתה מרדכי, אלא ששנאו את המן, אשר הכין לו שנינו שלתנוד הכין, ואמר המלך ועשה כן למרדכי אמר המן איזה מרדכי, אמר המלך היהודי, אמר המן שיש הרבה מרדכי ביהודים, אמר לו המלך מרדכי היושב בשער המלך, אמר המן מספיק לו כפר או נהר אחד, אמר המלך תן לו גם את זה, אל תפל דבר מכל אשר דברת, והמן לקח את הלבוש והסוס וראה שמרדכי יושב עם תלמידיו ולומד הלכות קמיצה, וראהו מרדכי ופחד שבא להרגו, ואמר לתלמידיו שהמן בא להרגני לכו ממני שלא תכוו בגחלתו, והתעטף מרדכי ועמד בתפילה, וישב המן לפניו וזכה עד שיגמרו תפלתו, אמר להם כמה אתם עוסקים אמרו לו שבזמן ביהמ"ק המתנדב מנחה מביא מלא הקומץ סלת ומתכפר לו, אמר המן בא מלא הקומץ קמח שלכם ודחה י' אלפים ככר כסף שלי, אמר לו מרדכי רשע עבד שקנה נכסים למי נכסיו, אמר המן קום ולבש בגדים אלו ותרכב על הסוס שהמלך צריך אותך, אמר מרדכי איני יכול ללבוש בגדי המלך קודם שאתרחץ ואסתפר, ואסתר סגרה אותו יום את כל המרחצאות ואת כל הספרים, והמן הכניסו למרחץ ורחץ אותו, ואח"כ הביא מספרים מביתו וסיפר אותו, וכשעסק עמו נאנח אמר לו מרדכי מדוע אתה נאנח, אמר לו הייתי השר החשוב של המלך ונעשיתי בלן וספר, אמר מרדכי וכי אתה לא היית ספר של כפר קורצום, ושנינו שהוא היה שם ספר כ"ב שנה, ואחר שסיפר שערותיו הלבישו את בגדי המלך ואמר לו עלה ורכב, אמר לו איני יכול

ויספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו, לרב, היו לו ל' בנים י' מתו וי' נתלו וי' חזרו על הפתחים, ולרבנן אותם שמחזרים על הפתחים היו ע', שכתוב שבעים בלחם נשכרו ואין לקרוא מלשון שובע אלא מלשון שבעים, ורמ"ב בר אבא אומר שהם היו ר"ח בגימטריא ורוב ואמנם זה ר"י, ויש לומר שכתוב ורב.

בלילה ההוא נדדה שנת המלך, ר' תנחום אומר שזה מדובר על מלכו של עולם, ולרבנן נדרו עליונים וגם תחתונים, ורובא אומר שמדובר על אחשורוש שחשב מדוע הזמינה אסתר את המן אולי הם נוטלים עלי עצה להרגני ואין איש שאוהב אותי להודיע לי, אולי יש אדם שעשה לי טובה ולא פרעתי לו ולכן לא מודיעים לי, לכן אמר שיביאו לו את ספר הזכרונות, ויהיו נקראים שנקראו מאליהם וימצא כתוב ולא כתוב שנמצא כתב

כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו ולא לכולם, שפרשו ממנו מקצת סנהדרין, ואומר רב יוסף שלימוד תורה גדול מהצלת נפשות שבתחילה החשיבו את מרדכי אחר ד', שנאמר אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה ומרדכי בלשן, ובסוף כתבוהו אחר חמשה, הבאים עם זרובבל, ישוע נחמיה עזריה רעליה נחמני מרדכי בלשן, ורב או רב שמואל בר מרתא אמרו שלימוד תורה גדול מבנין ביהמ"ק שעזרא לא עלה בחיי ברוך בן נריה, ואמר רבה בשם רב יצחק בר שמואל בר מרתא שלימוד תורה גדול מכיבוד אב ואם שיעקב אבינו לא נענש על השנים שלמד בבית עבר

דף יז שנמנו שנות ישמעאל כדי ליחס בהם את שנותיו של יעקב, שישמעאל חי קל"ז שנה והיה גדול מיצחק י"ד שנה, שאברהם היה בן פ"ו שנים כשנולד ישמעאל, ונאמר ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו, ונאמר ויצחק בן שישים שנה בלדת אותם, א"כ כשנולד יעקב היה ישמעאל בן ע"ד ונשאר משנותיו ס"ג שאז יעקב התברך, שכתוב וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב ועשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל אחות נביות, וברור שאם היא בת ישמעאל היא אחות של נביות, אלא שישמעאל מת אחר שקדשה והשיאה נביות אחיה, וא"כ ס"ג ועוד י"ד שנולד יוסף זה ע"ז, ונאמר ויוסף בן שלושים שנה בעמדו לפני פרעה, ועוד ז' שני השבע בו' שני הרעב א"כ כשיעקב ירד למצרים הוא צריך להיות בן קט"ז, והוא אומר לפרעה ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה אלא שיעקב היה מוטמן בבית עבר י"ד שנה ועבר מת ב' שנים אחר שירד יעקב לחרן, וכשעמד על הבאר הוא היה בן ע"ז ולא נענש עליהם, ששינו שיוסף פרש כ"ב שנה מיעקב כמו שיעקב פרש מאביו, ולכאורה יעקב פרש ל"ו שנה אלא שלא החשיבו לו את שנות לימודו בבית עבר, והוא היה בבית לבן כ' שנה ושהה בדרך ב' שנים שבסוכות היה י"ח חדש שנאמר ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות, ובבית אל היה ו' חדשים והקריב זבחים.

פרק הקורא למפרע

משנה הקורא את המגילה למפרע לא יצא, וכן אם קראה על פה או תרגום או בכל לשון לא יצא, אך קוראים אותה ללועז בלעז, ולועז ששמע אשורית יצא קראה סירוגין או מתנמנם יצא, אם קראה ודרשה והגיה אותה אם כיוון לבן יצא, ואם לא לא יצא, אם היתה כתובה בסם או סיקרא ובקומוס ובקנקנתום על ניר או דפתרא לא יצא עד שתכתב אשורית על ספר ובדיו. גמרא רבא אומר שלמפרע לא יצא שכתוב ככתבם וכזמנם שכמו שהזמן אינו למפרע כך הקריאה אינה למפרע, ולכאורה לא כתוב כאן קריאה אלא עשייה שכתוב להיות עושים את שני הימים, אלא לומדים מהפסוק והימים האלה נזכרים ונעשים ומקיימים זכירה לעשייה וכמו שעשייה אינה למפרע, כזכירה לא יוצא למפרע, וגם בהלל בקר"ש ותפילה לא יוצא למפרע, בהלל, רבה למד מהפסוק מזרח שמש עד מבואו, ורב יוסף למד מהפסוק זה היום עשה ה', ור' אויא למד מהפסוק יהי שם ה' מבורך, ור"י בר יצחק או ר' אחא בר יעקב למד מהפסוק מעתה ועד עולם, בקר"ש, ששינו בברייתא שלרבי קוראים קר"ש כמו שהיא כתובה ולחכמים יצא בכל לשון, עמוד ב' ורבי למד מהפסוק והיו שיהיו בהוייתן, וחכמים לומדים משמע בכל לשון שאתה שומע, ורבי לומד משמע שישמע לאזנו מה שהוא מוציא מפיו, וחכמים סוברים כר' יוסף שאם לא השמיע לאזנו דברי, ומה שכתוב והיו לדרוש שלא יקרא למפרע ורבי לומד את זה מיתור דברים תרברים, ולחכמים לא משמע שהיא מיתרת, ולפ"ז רבי סובר שבכל התורה יוצא בכל לשון, שאם נאמר שפסול א"כ מדוע צריך פסוק בקר"ש למעט, ויש לומר שצריך והיו שלא נלמד שמע כמו חכמים, אך לפ"ז חכמים סברו שבכל התורה לא יוצא בכל לשון, שאם יוצא לא צריך פסוק בקר"ש שיצא בכל לשון, ויש לדחות שצריך פסוק לרבות שלא נמעט מותני.

כתפלה אינו יוצא למפרע ששמעון הפקולי סידר י"ח ברכות על הסדר לפני ר"ג ביבנה, וכן אמר ר' יוחנן, או ששנו בברייתא שק"כ זקנים ותלם נביאים מאנשי כנסת הגדולה תיקנו י"ח ברכות על הסדר, ברכת אבות לומדים מהפסוק הבו לה' בני אלים, גבורות לומדים מהפסוק הבו לה' כבוד ועוז, קדושות לומדים מהפסוק הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש, ואומרים בינה אחר קדושה שכתוב והקדישו את קדוש יעקב ואת אלוקי ישראל יעריצו, ואח"כ כתוב וידעו תועי רוח בינה, ואח"כ תקנו תשובה שכתוב ולבבו יבין ושב ורפא לו, ולא אומרים מיד רפואה, שכתוב וישבו אל ה' וירחמנו ואל אלוקינו כי ירבה לסלוח, ואין לסמוך על הפסוק וישבו רפא לו, שיש פסוק אחר הסולח לכל עוונתי הרופא לכל תחלואי הגואל משחת חייכי, וא"כ גאולה ורפואה הם אחר סליחה ומה שכתוב ושב ורפא לו זה לא רפואה של חולי, אלא זה רפואה של סליחה, וגאולה היא ברכה השביעית ששינו שעתידים להגאל בשביעית, ומה ששינו שבשיעית קולות בשביעית מלחמות ובמוצאי שביעית בן דוד בא, יש לומר שהמלחמה היא התחלה של גאולה, ותקנו רפואה בשמינית שמילה שצריכה רפואה היא ביום ה', וברכת השנים בתשיעית כנגד מפקיעי שיערים שנאמר בפרק ט' בתהילים שבור זרוע רשע, ואח"כ אומרים קיבוץ גלויות שכתוב ואתם היי ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשא לעמי ישראל כי קרבו לבנו, ואחר קיבוץ גלויות נעשה דין ברשעים שכתוב ואשיבה ידי עליך ואצורף כבור סיגין, וכתוב ואשיבה שופטיך כבראשונה, ואחר שנעשה דין ברשעים כלו הפושעים ובכללם זדים שכתוב ושבר פושעים

וחטאים יחדיו ואחר כילוי הרשעים מתרוממת קרן הצדיקים, שכתוב וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק וכלל עמהם גרים שכתוב מפני שיבה תקום והזדרת פני זקן, ואח"כ כתוב וכי יגור אתכם גר, וקרנם מתרוממת בירושלים, שכתוב שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך, ואחר בנין ירושלים בא דוד שכתוב

דף יח אחר ישונו בני ישראל ובקשו את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם, ואחר שבא דוד באה תפילה שנאמר והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתי, ואחר תפילה באה עבודה שכתוב עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי, ואחר עבודה באה תודה שכתוב זוכת תודה יכבדני, ואחר הודאה אומרים ברכת כהנים שכתוב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים, ואין לומר שירד קודם העבודה שכתוב וירד מעשות, ולא כתוב וירד לעשות, ואין לסמכה לעבודה כי כתוב זוכת תודה, וכך עדיף שעבודה והודאה זה ענין אחד, ואחר ברכת כהנים אומרים שים שלום שכתוב ושמנו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, וברכה של הקב"ה היא שלום שכתוב ה' יברך את עמו בשלום, ואמנם ק"כ זקנים תקנום כבר על הסדר, אלא ששמעון הפקולי סידר אחר ששכחם,

אחר תפלת י"ח אין להוסיף בשבח הקב"ה שר"א דרש בפסוק מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו, למי נאה למלל את גבורות ה' למי שיכול להשמיע את כל תהלתו, ורבה בר בר חנה אמר בשם ר' יוחנן שהמספר בשבח הקב"ה יותר מדאי נעקר מהעולם שכתוב היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבלע, ור' יהודה איש כפר גבורים או איש כפר גיבור חיל דרש בפסוק לך דומיה תהלה שסם של כל החילי הוא שתיקה, ורב דימי אמר שבא"י אומרו שאם מלה שווה סלע שתיקה שווה שתיים.

רבא אומר שהקורא מגילה ע"פ לא יצא שלומדים זכירה זכירה שכתוב כאן נזכרים ונעשים, ובתורה כתוב זאת זכרון בספר וצריך רק בספר, ואין לומר שהזכירה כאן היא רק עיון ולא קריאה ששינו בברייתא זכור יכול בלב וכשכתוב לא חשכת כלול שכחת הלב, וא"כ זכור הוא בפה.

קראה תרגום לא יצא אין לומר שהיא כתובה וקרא וקרא תרגום, שא"כ זה נקרא ע"פ, אלא שהיא כתובה תרגום וקראה תרגום.

המשנה אומרת שקוראים אותה ללועז בלעז, ורב ושמואל אומרים שמה שכתוב קראה בכל לשון לא יצא, מדובר בשאר לשונות אך ביוונית יוצא, ואין לומר שהיא כתובה באשורית וקוראה יוונית שא"כ זה כמו על פה, ור' אחא אומר בשם ר"א שהיא כתובה בלעז יוונית,

עוד אמר ר' אחא בשם ר"א שהקב"ה קרא ליעקב קל, שכתוב ויקרא לו קל אלוקי ישראל, ואם נאמר שיעקב קרא למזבח קל צריך לכתוב ויקרא לו יעקב קל, אלא שאלוקי ישראל קרא ליעקב קל, וישנה ברייתא שאם קראה גיפסית עברית עילמית מדית יוונית לא יצא, ויש לבאר כמו ששינו שקראה גיפסית לגיפסית עברית לעבריים, עילמית לעילמים, יוונית ליוונים, אך לפ"ז רב ושמואל לא היו צריכים להעמיד את המשנה ביוונית, ויש לבאר את המשנה כמו הברייתא, ורב ושמואל דיברו בכל מקום שיוונית כשר, אך יש להקשות שבברייתא כתוב יונית ליוונים ומשמע שלאחרים לא, אך רב ושמואל סברו כרשב"ג שאף ספרים התירו לכתוב יוונית, ולא אמרו סתם הלכה כרשב"ג שהיינו אומרים שהלכה כמותו רק בס"ת, אך במגילה שכתוב בה ככתבם לא יוצא, קמ"ל שגם במגילה כשר.

לועז שמעו אשורית יצא גם שאינו מבין, כמו שנישני ועמי הארץ יוצאים בלי להבין, ורבינא אומר שגם אנו לא מבינים את המילים האחשותרנים בני הרמכים, אלא יש מצות קריאה ופרסומי ניסא גם בלי להבין.

קראה סירוגין יצא, החכמים לא ידעו מה הכוונה סירוגין עד ששמעו שאמתו של רבי אמרה לתלמידים שנכנסו לפרקים עד מתי אתם נכנסים סירוגין סירוגין, והחכמים לא ידעו מה הכוונה חלגולוגות עד ששמעו שאמתו של רבי אמרה לאדם שפיזר צמח פרפחינא ואמרה לו עד מתי אתה מפזר חלגולוגך, וכן לא ידעו מה הכוונה בפסוק סלסלה ותרוממך, עד ששמעוה אומרת לתלמיד שהפך בשערו עד מתי אתה מסלסל בשערך, ולא הבינו מה הפירוש בפסוק השלך על ה' יהבך עד שרבה בר בר חנה אמר שהלך עם ישמעאלי ונשא משא ואמר הישמעאלי קח יהבך ותן אותו על גמלי, ולא ידעו החכמים מה הכוונה וטאטאיה במטאטא השמד עד ששמעו שאמתו של רבי אמרה לחברתה קחי מטאטא ותטאטי את הבית.

קראה סירוגין יצא עמוד ב' אך אם קרא סירוסין למפרע לא יצא, ור' מונא אומר בשם ר' יהודה שסירוגין לא יצא רק אם שהה כדי לגמור את כולה, וכן פסק רב יוסף, ואב"י הסתפק אם משערים ממקום שהפסיק והלאה או כולה ממש, אמר לו רב יוסף שיעורו, שאם נאמר שרק מהיכן שהפסיק א"כ נתת את דברך לשיעורו, ר' ירמיה בר אבא אמר בשם ר' שהלכה כר' מונא ושמואל אומר שאין הלכה כמותו, כבורא אמרו בשם ר' ירמיה ובפומבדיתא אמרו בשם רב כהנא, ורב ביבי אמר בשם רב שאין הלכה כר' מונא, ושמואל סובר שהלכה כר' מונא, ואמר רב יוסף שיש לנקוט כר' ביבי ששמואל הוא החושש לדעת יחיד ששינו לענין שומרת יבם שאחיו קידש את אחותה, שאמרו בשם ר' יהודה בן בתירא שאומרים לו המתן עד שאחייך הגדול יעשה מעשה, ושמואל פסק כמותו.

שנו בברייתא שאם הסופר השמיט אותיות או פסוקים בכתבת המגילה וקראם ע"פ כמו מתורגמן יצא, ומה שכתוב בברייתא שאם היו בה אותיות מטושטשות או קרועות או רישומן ניכר יצא ואם לא לא יצא, שם מדובר שכולה מטושטשת אך במיעוטה כשרה.

אם הקורא השמיט בה פסוק אחד לא יאמר שיגמור כולה ואח"כ יקרא אותו פסוק, אלא קורא מאותו פסוק והלאה ואם נכנס לבית הכנסת ומצא שהציבור כבר קראו חציה לא יקרא עמם וישלים, אלא קורא את כולה מתחילה ועד סוף.

מתנמנם, מבאר רב אשי שהוא ישן ולא ישן ער ולא ער, וקוראים לו ועונה אך אינו יכול לענות דבר של סברא, אך כשמזכירים לו הוא נזכר.

שנינו שאם היה כותבה דורשה ומגיהה אם כיוון לבו יצא, אם מדובר שהוא מסדר פסוק פסוק וכתבו ודאי לא מועיל שיכוון שהרי זה כמו על פה, אלא שכותב כל פסוק וקוראו גם אינו יוצא כדברי רב שיש לקרוא כולה וגם למ"ד שקוראים רק מאיש יהודי צריכה להכתב כולה, אלא שמונחת לפניו מגילה וקורא בה פסוק פסוק וכתבו, א"כ יש מכאן ראייה לדברי רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן שאין לכתוב אפילו אות אחת שלא מתוך הכתב, ויש לדחות שמדובר שהודמנה לפניו מגילה כשירה, ואין להוכיח מהמעשה שר"מ שהלך לעבר שנה בעסיא ולא היתה שם מגילה וכתבה מלבו וקרא בה, שיש לומר שבר"מ התקיים **ועפעפיך יישירו נגדך**, ור' ירמיה מדפתי ביאר לרמי בר חמא בפסוק הזה, שזה נאמר על דברי תורה שכתוב בהם **התעיף עינך בו ואיננו**, אך אצל ר"מ הם מיושרים, רב חסדא ראה שרב חננאל כתב ספרים שלא מהכתב אמר לו שאף שכל התורה ראויה להכתב על פיך אך אמרו חכמים שאסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מהכתב, ומשמע שזה מיושר אצלו ובכ"ז אין לכתוב בע"פ, ומה שר"מ כתב בע"פ כי זה היה שעת הדחק, ואביי התייר לבית בר חבו לכתוב תפילין ומזוזות שלא מהכתב, כמו שר' ירמיה אמר בשם רבינו שניתן לכתוב תפילין ומזוזות לא מהכתב ואינן צריכים שרטוט, ולהלכה, תפילין לא צריכים שרטוט ומזוזות צריכים שרטוט, אך נכתבים לא מהכתב כיון ששגורים בפי הכל.

סם הוא זרניך סמא הוא צבע אדום, ורבה בר בר חנה אמר ששמה הוא קרתא, קומוס הוא שרף אילן

דף יט קנקנתום הוא צבע שחור של רצענים, דיפתרא הוא קלף שנמלח ונשרה במים ללא עפצים, נייר הוא מחקא שעשוי מעשבים ללא דבק.

מגילה נכתבת אשורית שכתוב ככתבם וכזמנם, ועל ספר שכתוב **ותכתוב אסתור המלכה**, וכתבו **ויאמרו להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים ואני כותב על הספר בדיו**.

משנה בן עיר שהלך לדרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו יקרא כמקומו ואם לא קורא עמם, לר"מ קוראים את כל המגילה, ולר' יהודה מאיש יהודי, ולר' יוסי מאחר הדברים האלה. **גמרא** אם עתיד לחזור מדובר בליל י"ד ואם עתיד לחזור בליל י"ד יקרא עמם ולומדים את זה מהפסוק **על כן היהודים הפרזים** וכתוב **שוב היושבים בערי הפרוזות**, ובא ללמד שפרוז בן יומו נקרא פרוז, ומוקף לומדים מסברא שכמו שנקרא פרוז גם ביום אחד, כך מוקף נקרא כך גם ביום אחד.

רבא ביום אחד, שכן כפר שהלך לעיר בכל מקרה קורא עמם כיון שזמנו הוא כמו העיר אלא שרבנן הקילו לבני הכפרים לקרוא קודם כדי שיספקו מים ומזון לאנשי הכרכים, וא"כ כשהוא ממילא בעיר יקרא עמם, והקשה אביי ששנינו בן כרך שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא כמקומו, ולכאורה בבן כרך זה תלוי אם עתיד לחזור, אלא יש לגרוס בן כפר, ויש לומר שאם צריך לתרץ הברייתא יש לבאר שיקרא עמם.

לרשב"י קורא מגילה ההוא, ור' יוחנן אומר שנחלקו בפסוק **ותכתוב אסתור את כל תוקף**, לר"מ כולל כל תקפו של אחשוורוש, ולר' יהודה תוקפו של מרדכי, ולר' יוסי תוקפו של המן, ולרשב"י תקפו של נס, ורב הונא אומר שנחלקו בפסוק **ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם**, שר"מ למד מה ראה אחשוורוש להשתמש בכלי המקדש על ככה שחישב ע' שנה **ומה הגיע שהרג את ושתי**, ור' יהודה דרש מה ראה מרדכי שהתקנא בהמן על ככה שעשה עצמו ע"ז, **ומה הגיע אליהם שנעשה נס**, ור' יוסי דרש מה ראה מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, **ומה הגיע אליהם שנתלו הוא ובניו על העץ**, ורשב"י דרש מה ראה אחשוורוש שיביאו את ספר הזכרונות על ככה שאסתור הזמין את המן, **ומה הגיע אליהם שנעשה נס**, ורב חלבו אמר בשם ר' חמא בר גוריא בשם רב שהלכה כר"מ, וגם למ"ד שמתחילים מאיש יהודי צריכה להכתב כולה, ועוד אמר בשם רב שמגילה נקראת ספר שאם תפרה בחוטי פשתן היא פסולה, ונקראת אגרת שאם הטיל בה ג' חוטי גידים היא כשירה, ואמר ר'ע שיש לחלק לשליש בתפירת הגיד.

רב יהודה אומר בשם שמואל שהקורא במגילה שכתובה בין הכתובים לא יצא, ורביא אומר שזה דוקא אם אינה חסרה או יתירה מהכתובים אך אם היא חסירה או יתירה מכולם שהיא ניכרת כשירה, לוי בר שמואל קרא לפני רב יהודה במגילה שכתובה בין הכתובים, **עמוד ב** אמר לו רב יהודה שאמרו שהקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא, וכן אמר רב חייא בר אבא בשם ר' יוחנן אך הכוה על מוחה שרק בציבור פסול, ועוד אמר בשם ר' יוחנן ששיר בתפר הוא הלכה למשה מסיני, וגם שמועה זו הכו על מוחה, שזה רק מדרבנן כדי שלא תקרע, ועוד אמר בשם ר' יוחנן שאם היה נשאר במערה של משה ואליהו כמלא נקב סדקית לא יכלו לעמוד מפני האור שכתוב **כי לא יראני האדם וחי**, ועוד אמר בשם ר' יוחנן בדברי הפסוק ועליהם ככל הדברים אשר דיבר ה' עמכם בהר, שה' הראה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וכן מה שהסופרים עתידים לחזר דהיינו מקרא מגילה.

משנה הכל כשרים לקרוא המגילה מלבד חרש שוטה וקטן, ור' יהודה מכשיר בקטן. **גמרא** ר' מתנא אומר שר' יוסי הוא הסובר שחרש פסול אף בדיעבד, שר' יוסי סבר בקורא את שמע ולא השמיע לאזנו שלא יצא, אך ניתן לומר שזה לר' יהודה, ופסול רק לכתחילה וכשר בדיעבד, אך יש לדחות שהמשנה כותבת חרש כמו שוטה וקטן ופסול אף בדיעבד, ואין לומר שחרש לכתחילה ושוטה וקטן בדיעבד, כי בסיפא כתוב שר' יהודה מכשיר בקטן א"כ הרישא זה לא כר' יהודה, ואין לומר שכל המשנה כר' יהודה, והרישא בקטן שפסול והסיפא בכשר והביאור במשנה הוא שכולם כשרים לקרוא מגילה מלבד חרש שוטה וקטן, ודוקא קטן שלא הגיע לחינוך, ואם הגיע לחינוך כשר לר' יהודה, אך לפ"ז מה שר' יהודה בן ר"ש בן פזי אמר שחרש שמדבר ואינו שומע יכול לתרום, כדעת מי הוא, שהרי לר' יהודה כשר רק בדיעבד, ולר' יוסי אפילו בדיעבד אינו יוצא, ואין לומר שר' יהודה יכשיר לכתחילה שהרי יש ברייתא שלא יברך ברכת המזון בלבן ואם בירך יצא, וזה לא כר' יהודה שלדעתו כשר לכתחילה, ולא כר' יוסי שפוסל אף בדיעבד

דף כ ויש לומר שהברייתא כר' יהודה והוא מכשיר לכתחילה, ומה שפסל לכתחילה הוא דעת רבו, שהוא אמר בשם ר"א בן עזריה שהקורא את שמע צריך להשמיע לאזנו, שכתוב **שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד**, שתשמיע לאזנך מה שאתה מוציא מפ"ך, ור"מ אומר שלומדים מעל לבבך שהולכים אחר כוונת הלב, ולפ"ז ניתן לומר שר' יהודה סובר כר"א בן עזריה ור' יהודה בן ר"ש בן פזי סבר כר"מ שכשר ללא ששמע באזנו.

ר' יהודה אמר שכשהיה קטן קרא מגילה לפני ר' טרפון בלוד, אמרו לו שאין להביא ראייה מקטן, וכן אמר רבי שקראה כשהיה קטן לפני ר' יהודה אמרו לו שאין להביא ראייה מהמתיר, ולא אמרו לו רק שאין מביאים ראייה מקטן, אלא אמרו לו קטן היית, ואפילו אם היית גדול אין להביא ראייה מהמתיר.

משנה לא קוראים המגילה ולא מלים ולא טובלים ולא מזים, וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול קודם הנץ החמה וכולם אם עשו אחר עלות השחר יצאו. **גמרא** במגילה לומדים מהפסוק **והימים האלה נזכרים ונעשים**, ביום ולא בלילה, ואין להקשות מכאן לדעת ריב"ל שאדם קורא המגילה בלילה וישנה אותה ביום שהמשנה דברה במגילה של היום.

מילה כשרה רק ביום, שכתוב **וביום השמיני ימול**, והוא וטבילה לומדים מהפסוק והזה השתור על הטמא ביום השביעי ומקישים טבילה להזאה.

לכאורה מה החידוש במשנה בשומרת יום כנגד יום שמדוע יהיה בה חילוק מכל חייבי טבילות, ויש לומר שלא נאמר שהיא תהיה כראיה ראשונה של זב שהוקש לבעל קרי שכתוב **זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע** וכמו שבעל קרי טובל ביום כך זב טובל ביום, ושומרת יום אינה יכולה לטבול ביום שכתוב כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה, וא"כ היא תעשה קצת שימור בלילה ותטבול, קמ"ל כיון שהיא צריכה ספירה **עמוד ב** א"כ הטבילה היא כספירה שהיא ביום.

מעלות השחר נקרא יום, רבא למד מהפסוק **ויקרא אלוקים לאור יום** שהמאיר ובא נקרא יום, אך קשה שא"כ נדרוש גם **ולחושך קרא לילה** שכשמחשיך נקרא לילה ואין זה נכון שהרי עד צאת הכוכבים נקרא יום, אלא ר' זירא דרש מהפסוק **ואנחנו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים** וכתוב **והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה** וצריך פסוק נוסף שלא נאמר שרק מהנץ הוא יום והם הקדימו קודם היום, אלא לומדים ממה שכתוב בפסוק **השני שבלילה שמרו** וביום היה מלאכה.

משנה כל היום כשר לקריאת המגילה, ולקריאת הלל, ולתקיעת שופר, ונטילת לולב, ולתפלת מוסף, ולמוסף ויודי הפרים ויודי מעשר ויודי יוה"כ, לסמיכה לשחיטה, לתנופה, להגשה, לקמיצה, להקטרה, ולמליקה ולקבלה, ולהזיה, ולהשקאת סוטה, ולעריפת עגלה, ולטהרת מצורע, וכל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטרת חלבים ואברים, והכלל הוא שדבר שמצותו ביום זמנו כל היום ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה. **גמרא** במגילה לומדים מהפסוק **והימים האלה נזכרים ונעשים**, בהלל לומדים מהפסוק **משחיתו שמש עד מבראו**, ור' יוסי לומד מהפסוק **זה היום עשה ה'**, ונטילת לולב לומדים מהפסוק **ולקחתם לכם ביום הראשון**, תקיעת שופר לומדים מהפסוק **יום תרועה יהיה לכם**, קרבן מוסף לומדים מהפסוק שנאמר בקרבן מוסף **דבר יום ביומו**, ותפלת מוסף כמוסף, ויודי פרים לומדים גזירה שוה **כפרה כפרה שבייה"כ**, כתוב **וכפר בעדו ובעד ביתו**, וזה כפרת דברים, וכפרת יוה"כ ביום, שנאמר **כי ביום הזה יכפר עליכם**, ויודי מעשר לומדים מהפסוק **ואמרת לפני ה' אלוקיך בערתי הקדש מן הבית**, וסמוך לזה הפסוק **היום הזה ה' אלוקיך מצוך**.

סמיכה ושחיטה לומדים מהפסוק **וסמן ושחט**, ובשחיטה כתוב ביום **זבחכם**, ותנופה לומדים מהפסוק **ביום הניפכם את העומר**, והגשה הוקשה לתנופה, שכתוב **ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות**, והניף והקריב, מליקה קמיצה הקטרה והזיה לומדים מהפסוק **ביום צוותו את בני ישראל**, השקאת סוטה לומדים מגזירה שוה **תורה תורה**, שכתוב **ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת**, וכתוב **על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט**, וכמו שמשפט ביום כך השקאה ביום.